

ЗАШТИТА ОД ПОЗИВАЊА НА ОДГОВОРНОСТ У АНТИДИСКРИМИНАЦИОНОМ ПРАВУ – НАЦИОНАЛНИ И ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ

Апстракт: Предмет овог рада јесте грађанскоправна заштита од дискриминације у случајевима позивања на одговорност, тзв. виктимизација. Сва три антидискриминациона закона – Закон о забрани дискриминације, Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом и Закон о равноправности полова садрже одредбу о забрани позивања на одговорност, чиме се законодавац угледао на два значајна акта ЕУ у овој области – Директиву ЕУ о расној једнакости и Директиву ЕУ о једнакости при запошљавању. Циљ рада јесте критичка анализа законских прописа о заштити од виктимизације, са посебним освртом на проблем (прерасподеле) терета доказивања. У којој мери су правила о виктимизацији усклађена са европским стандардима, а у ком делу би требало да буду другачија, јаснија или прецизније конципирана, питања су на која овај рад треба да понуди одговоре.

Кључне речи: виктимизација, антидискриминационе парнице, поступак у парницама за заштиту од дискриминације.

1. Уводне напомене

Приликом конципирања законских решења на законодавцу лежи терет изградње ваљаног правног оквира који превасходно има за циљ да заштити појединца од угрожавања, оспоравања или повреде неког његовог права. Задатак законодаваца је, сем тога, да појединца (или групу лица)

*andjelija@prafak.ni.ac.rs

** Рад је резултат истраживања на пројекту: „Усклађивање права Србије са правом Европске уније“, који финансира Правни факултет Универзитета у Нишу, у периоду 2013–2018. године.

заштити и од свих оних (штетних) последица које може да трпи због тога што ужива права која су му правним прописима призната. Чини се да тај изазов постаје још већи када је реч о потпуно новим законским прописима, каквим се антидискриминациони прописи у Србији могу сматрати.

Антидискриминациони правни оквир, уз Устав Републике Србије¹, чине и Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом², Закон о равноправности полова³ и Закон о забрани дискриминације⁴. Сва три закона садрже правила материјалноправне природе, као и правила којима се уређује поступак за пружање правне заштите. Циљ ових правних прописа јесте забрана дискриминације, што је право који представља темељ савременог демократског друштва. Да би се ово право остварило, појединцу на располагању стоје различити механизми правне заштите – уставноправна, кривичноправна, грађанскоправна и прекршајноправна заштита, као и заштита пред независним државним органом – Повереником за заштиту равноправности. Може се, међутим, десити да намера да се појединац или група заштите од дискриминације заправо буде основ за ново неједнако поступање према њима. Управо ће норме антидискриминационих прописа које се односе на забрану позивања на одговорност – виктимизацију бити предмет критичке анализе у овом раду. Остваривање принципа равноправности биће сагледано кроз призму одредаба националних и међународних докумената о заштити од виктимизације, а резултати анализе ових правних прописа биће усмерени на предлоге за унапређење постојећих законских решења и решавање дилема која се у пракси могу јавити.

2. Виктимизација – појам и нормативни оквир

Закон о забрани дискриминације, тзв. кровни антидискриминациони закон, у чл. 9 издваја забрану позивања на одговорност као посебан облик дискриминације, уз непосредну и посредну дискриминацију, повреду начела једнаких права и обавеза, удруживање ради вршења дискриминације, говор мржње, узнемиравање и понижавајуће поступање и тешке

1 Устав Републике Србије, *Сл. гласник РС*, 98/2006.

2 Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, *Сл. гласник РС*, 33/06, у даљем тексту и ЗЗД.

3 Закон о равноправности полова, *Сл. гласник РС*, 104/09, у даљем тексту и ЗРП.

4 Закон о забрани дискриминације, *Сл. гласник РС*, 22/2009, у даљем тексту и ЗЗД.

5 Ова три закона представљају три кључна, системска закона којима је уређена област заштите од дискриминације. Сем њих, бројни други законски прописи фрагментарно се бави и питањем једнакости (Опширније: Судска грађанскоправна заштита од дискриминације, 2012: 111–129).

облике дискриминације⁶. Овим законом прописано је да дискриминација постоји ако се према лицу или групи лица неоправдано поступа лошије него што се поступа или би се поступало према другима, искључиво или углавном због тога што су тражили, односно намеравају да траже заштиту од дискриминације или због тога што су понудили или намеравају да понуде доказе о дискриминаторском поступању.⁷

Већ у 4. члану ЗРП, истом оном у коме се дефинише појам дискриминације, наглашава се да се дискриминацијом сматра и ако се према лицу неоправдано поступа лошије него што се поступа према другоме, искључиво или углавном што је тражио или намерава да тражи правну заштиту од дискриминације или је понудио или намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању.

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, такође, у чл. 6 прописује да дискриминација постоји и у случају да се према дискриминисаном поступа горе него што се поступа или би се поступало према другоме, искључиво или углавном због тога што је дискриминисани тражио, односно намерава да тражи правну заштиту од дискриминације или због тога што је понудио или намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању.

Правила о виктимизацији јесу правила материјалноправне природе. Њима је, стога, место у делу закона у коме су уређени појам и облици дискриминације. Овој систематизацији прибегавају и упоредна законодавства из региона, са изузетком босанскохерцеговачког антидискриминационог закона који виктимизацију уређује у делу који се тиче судске грађанско-правне заштите од дискриминације⁸.

Виктимизација се може јавити у два вида – као она која је усмерена на непосредну жртву дискриминације и она која је усмерена на друга лица. У првом случају се лице које је већ претрпело дискриминацију ставља у неоправдано гори положај, а у другом случају се то чини лицу које на неки начин помаже жртви дискриминације .

6 У литератури се наводи да постоје два основна облика дискриминације – непосредна и посредна дискриминација, и да се сви остали облици дискриминације могу квалификовати као један од та два облика (Петрушић, Крстић, Маринковић, 2014: 36–37).

7 Виктимизација се углавном везује за сферу радноправних односа, па се као тужилац најчешће јавља запослени, а као тужени послодавац који виктимизацију врши повредом неког права из области радног права.

8 *Zakon o zabrani diskriminacije, Sl. glasnik BiH, 59/09, čl. 18.*

Разлог из кога је уведена норма о забрани виктимизације јесте, са једне стране, потреба да се пружи најшира правна заштита жртви дискриминације, а, са друге стране, да се охрабре жртва и сведоци дискриминације да пријаве сваку недозвољену дискриминаторску радњу. Ова правна норма одговор је на виктимизацију која представља врсту недопуштеног притиска или одмазде (Nezirović, 2012: 20).

Две најзначајније директиве Европске уније у погледу дискриминације, Директива 2000/78/ЕЦ којом се успоставља општи оквир за једнако поступање у вези са запошљавањем и професијом (чл. 11)⁹ и Директива 2000/43/ЕЦ о имплементацији принципа једнаког поступања према људима без обзира на расно или етничко порекло (чл. 9)¹⁰ забрањују виктимизацију. Одредбама ових директива од држава чланица тражи се да уведу неопходне мере како би се појединци заштитили од било каквог неповољног третмана или штетних последица насталих као реакција на притужбу или на поступке који имају за циљ поштовање начела једнаког поступања.¹¹

Европска законодавства углавном су преузела дефиницију виктимизације коју садрже наведене директиве. Ипак, нека законодавства (Шпанија, Луксембург) ограничила су виктимизацију само на сферу радноправних односа, док се у Белгији заштита не пружа свим лицима (на пример она која пружају подршку или помоћ жртвама дискриминације) већ само жртвама и непосредним сведоцима виктимизације. Са друге стране, у Великој Британији је, пре доношења Закона о равноправности 2010. године, за виктимизацију био одговоран и послодавац који не жели да запосли лице које је пријавило претходног послодавца због дискриминације, а не само непосредни учесник догађаја (претходни послодавац) (Developing Anti-Discrimination Law in Europe, 2014: 104–106).

9 Council Directive 2000/78/EC establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation, Official Journal of the European Communities, L 303 (у даљем тексту и Директива о запошљавању).

10 Council Directive 2000/43/EC implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin, Official Journal of the European Communities, L 180 (у даљем тексту и Директива о расној и етничкој равноправности).

11 Иако Србија још увек није чланица Европске уније, документи ове организације од значаја су за њу будући да је 2008. године потписала Споразум о стабилизацији и придруживању, а марта 2012. године добила статус кандидата за чланство у овој организацији.

3. Елементи виктимизације

Елементи виктимизације јесу: 1) постојање претходне дискриминаторске радње; 2) захтев за правном заштитом од дискриминације (или намера да се она тражи), или, алтернативно, нуђење доказа о постојању дискриминације (или намера да се докази понуде); и 3) неоправдано горе поступање према лицу које тражи или намерава да тражи правну заштиту или је понудило или намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању.

Постојање претходне дискриминаторске радње представља први услов за постојање виктимизације. Законодавац је, дакле, виктимизацију ограничио на случајеве који се тичу пријављивања искључиво радње дискриминације, а не било ког противправног понашања туженог. Уколико би неоправдано горе понашање туженог уследило након што га је тужилац, на пример, пријавио због кршења прописа из области заштите животне средине,¹² или намеравао да понуди доказе о томе, више се не би говорило о виктимизацији као о посебном облику дискриминације. То, пак, не би искључило могућност да тужилац води парницу против туженог јер је неоправдано горе поступао према њему искључиво због тога што је пријавио његово незаконито поступање.

Постоје различити облици правне заштите који дискриминисаном лицу стоје на располагању. Грађанскоправна заштита од дискриминације може се тражити тужбом, као иницијалном парничном радњом којом се покреће поступак у парницама за заштиту од дискриминације (чл. 41 ЗЗД). Даље, кривичном пријавом може се тражити кривичноправна заштита од дискриминације, будући да је Кривичним закоником¹³ регулисан одређен број кривичних дела у вези са дискриминацијом. Прекршајном пријавом покреће се прекршајни поступак, такође регулисан Законом о забрани дискриминације (глава VIII ЗЗД). Уставноправна заштита остварује се

12 Ово правило може се упоредити са правилима Закона о заштити узбуњивача (*Сл. гласник РС*, 128/14). Овим законом таксативно су набројане информације на које се заштита од узбуњивања односи. Тако, законодавац санкционише откривање информација о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера. Забрањено је свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач угрожава или повређује право, односно којим се то лице ставља у неповољнији положај.

13 *Сл. гласник РС*, 85/05, 88/05-испр, 107/05-испр, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14. Овим законом инкриминисана су три кривична дела у вези са дискриминацијом: повреда равноправности (чл. 128), повреда права употребе језика и писма (чл. 129) и расна и друга дискриминација (чл. 387), као и читав низ кривичних дела против људских права и слобода која у себи садрже и елементе дискриминације.

путем контроле уставности и законитости закона и других општих аката као и одлучивањем по уставној жалби. Притужбом Поверенику за заштиту равноправности покреће се поступак пред посебним државним органом установљеним ЗЗД који, између осталог, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима и изриче меру опомене и обавештавања јавности о изреченој опомени (чл. 33 и 40 ЗЗД).¹⁴ Постоји дилема да ли се под заштитом од дискриминације подразумева и, на пример, заштита коју жртва дискриминације тражи од послодавца у погледу дискриминације коју трпи од њега или другог запосленог.¹⁵

Законом није предвиђено да је услов за постојање виктимизације и да је дискриминација заиста утврђена одлуком суда или другог државног органа. У литератури се наводи да би условљавање заштите од виктимизације успехом у доказивању дискриминације било супротно сврси виктимизације и лишило би је њене ефикасности (Нанушић: 22–23). Сматрам, ипак, да се не би свако пријављивање дискриминације могло сматрати разлогом за виктимизацију, већ само оно које *није* усмерено на злоупотребу прописа о заштити од дискриминације и *није* поткрепљено информацијом за коју тужилац зна да није истинита.

Како је намера да се заштита од дискриминације тражи или да се понуде докази о постојању дискриминације још један од основа за виктимизацију, а законодавац није даље разрадио овај појам, сматрам да она мора бити или саопштена тако да туженом није могла да остане непозната или да произлази из конклюдентних радњи тужиоца (прикупљање доказа, информисање о правима поводом виктимизације). Свакако, ово је једно од подручја које треба бити прецизније уређено *de lege ferenda*.

Неоправдано горе поступање према лицу које је тражило заштиту од дискриминације или понудило доказе о дискриминаторском поступању

14 Приликом конципирања различитих механизма за заштиту од дискриминације, законодавац је омогућио да се поводом истог акта дискриминације паралелно води већи број различитих антидискриминационих поступака. То отвара бројна спорна питања, међу којима су и литиспенденција или решавање претходног питања. О овом проблему у контексту поступка по притужбама пред Повереником за заштиту равноправности и других антидискриминационих поступака опширније: Петрушић, Грубач, 2014: 69–87.

15 Пример из данског права показује да је за постојање виктимизације довољно било и то што је стјуардеса једне авио компаније поднела притужбу управи компаније да је дискриминисана на основу расне припадности. Компанија јесте узела притужбу у разматрање, али је пропустила да обавести стјуардесу о исходу дисциплинског поступка. Како је стјуардеса одбила да учествује у поступку медијације, компанија је то искористила као разлог да јој не продужи уговор (Farkas, 2011: 39).

(или имало такву намеру) утврђује се у поступку у парницама за заштиту од дискриминације.

4. Поступак у парницама за заштиту од дискриминације у случајевима виктимизације

Законом о заштити од дискриминације прописан је посебан парнични поступак за заштиту од дискриминације. То је непотпун поступак којим су, углавном, прописана одступања од општих правила парничне процедуре, а на питања која нису регулисана овим законом сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку¹⁶.

Да се жртви виктимизације пружа могућност да заштиту тражи у поступку у парницама за заштиту од дискриминације регулисаним ЗЗД у складу је, између осталог, и са одлуком Европског парламента у којој је истакнуто да би се делотворно остваривање принципа равноправности поспешило уколико би се правила о прерасподели терета доказивања у парничном и управном поступку проширила и на заштиту од виктимизације¹⁷.

4.1. Облици грађанскоправне заштите у случајевима виктимизације

Тужилац у парници може да тражи: забрану извршења радње од које прети дискриминација, забрану даљег вршења радње дискриминације, односно забрану понављања радње дискриминације; утврђење да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу или другоме; извршење радње ради уклањања последица дискриминаторског поступања; накнаду материјалне и нематеријалне штете и објављивање пресуде (чл. 43 ЗЗД).

Виктимизација, као облик дискриминације, може бити повод за истицање свих правозащитних захтева предвиђених ЗЗД.

Титулари права на заштиту од виктимизације јесу: 1) лице (група лица) које је тражило заштиту од дискриминације; 2) лице (група лица) које намерава да тражи заштиту од дискриминације; 3) лице (група лица) које је понудило доказе о дискриминаторском понашању и 4) лице (група лица) које намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању. Титулари су, дакле, жртва дискриминације која је тражила или намерава да

16 Закон о парничном поступку, *Сл. гласник РС*, 72/2011, 49/2013-одлука УС, 74/2013-одлука УС и 55/2014, у даљем тексту и ЗПП.

17 European Parliament resolution of 27 September 2007 on the application of Council directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin.

тражи заштиту од дискриминације као и особа која помаже или намерава да помогне дискриминисаном лицу у остваривању његовог права.

4.2. Терет доказивања у парницама за заштиту од дискриминације у случајевима виктимизације

Терет доказивања један је од најзначајнијих правних института у анти-дискриминационим парницама. Уважавајући специфичан положај жртве дискриминације, која ретко на располагању има доказна средства којима би доказала своје тврдње, законодавац је прописао правила о прерасподели терета доказивања. Према овим правилима, садржаним у чл. 45 ЗЗД, ако је суд утврдио да је извршена радња непосредне дискриминације¹⁸ или је то међу странкама неспорно, тужени се не може ослободити од одговорности да није крив. Уколико тужилац учини вероватним да је тужен извршио акт дискриминације, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно повреде начела једнаких права и обавеза сноси тужени.

У контексту заштите од виктимизације поставља се питање ко са каквим степеном вероватноће треба да докаже коју од својих тврдњи.

Лице које је тражило заштиту од дискриминације треба да увери суд: 1) да је тражило заштиту од дискриминације и 2) да је услед тога трпело штетне последице. Доказивање првог навода не би требало да ствара потешкоће тужиоцу. Уколико је поступак против туженог покренут или већ окончан, тужилац ће као доказно средство приложити иницијални акт или одлуку суда или другог органа. Чак и да је том одлуком утврђено да до дискриминације није дошло, то не би требало да представља препреку за вођење поступка за заштиту од виктимизације. На доказивање околности да је тужилац тражио заштиту од дискриминације примениће се правила општег парничног поступка о терету доказивања, док ће се на доказивање постојања дискриминације применити правила о прерасподели терета доказивања.

Лице које намерава да тражи заштиту од дискриминације, треба, пак, да увери суд: 1) да је до дискриминације дошло; 2) да је због тога намеравало да тражи заштиту; 3) да је тужени знао за његову намеру и 3) да услед навода под 1), 2) и 3) трпи штетне последице. Остаје дискутабилно да ли је заиста потребно да је утврђено постојање дискриминације или је довољно

¹⁸ Према чл. 6 ЗЗД непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај, или би могли бити стављени у неповољнији положај.

да тужилац оправдано верује да се понашање туженог може квалификовати као акт дискриминације. Питање постојања дискриминације поставило би се, сматрам, као претходно питање у овој парници.

Како антидискриминациони закони немају посебна правила о решавању претходног питања, сходно се примењују одредба ЗПП. Према чл. 12 ЗПП, ако одлука зависи од претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању није донео одлуку суд или други надлежни орган, суд може сам да реши то питање ако посебним прописима није другачије прописано. Одлука суда о претходном питању има правно дејство само у парници у којој је то питање решено. На решавање претходног питања потребно је применити правила о прерасподели терета доказивања, те ће на тужиоцу бити да учини вероватним да је до дискриминаторског поступања дошло а на туженом да услед тог акта није дошло до повреде начела једнаких права и обавеза.

Уколико суд нађе да до дискриминације није дошло, „отпао“ би један од услова за постојање виктимизације па се неоправдано различито понашање туженог више не би могло квалификовати као овај облик дискриминације, што не значи нужно да оно не би било санкционисано по неком другом основу. Нешто теже јесте доказивање чињенице да је тужилац намеравао да тражи заштиту од дискриминације (и да је тужени о томе био обавештен). Ово се, такође, мора доказати, јер указује на узрочно-последичну везу између (намераваног) понашања дискриминисаног лица и новог акта дискриминације. Овде ће се, чини се, применити стандардна правила доказивања – ко нешто тврди, то треба и да докаже, те ће на тужиоцу бити да докаже да је послодавац знао да он намерава да тражи правну заштиту, тј. да докаже мотив послодавца¹⁹. Напослетку, потребно је да се докаже да услед тога што је намераво да тражи правну заштиту трпи дискриминаторско поступање. На доказивање последњег се, свакако, примењују правила о прерасподели терета доказивања.

Нешто је сложенија ситуација у којој заштиту од дискриминације тражи лице које је понудило доказе о дискриминаторском понашању. То лице, дакле, није било непосредна жртва дискриминаторског поступања већ је својим поступањем допринело доказивању случаја дискриминације. На њему је да, у случају виктимизације, докаже: 1) да је понудило доказе о дискриминаторском поступању и 2) да услед тога трпи штетне последи-

19 „Мотив“ није термин својствен антидискриминационим парницама, већ дискриминатор врши дискриминацију због одређеног личног својства које дискриминисани има. Ипак, како се за разлог вршења дискриминације у овом случају не може користити термин „лично својство“, сматрала сам да је и термин „мотив“ одговарајући.

це. Питање је да ли се у овој парници постојање дискриминације за коју је тужилац понудио доказе јавља као претходно питање. Чини се да, самим тим што акт понуде доказа може да се докаже, нема потребе да се доказује и постојање дискриминације јер то није од значаја за исход поступка о виктимизацији.

Најзахтевнија је ситуација у којој се налази лице које намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању. За постојање виктимизације од значаја је: 1) да је тужилац намеравао да понуди доказе о дискриминаторском поступању; 2) да је тужени знао за ту чињеницу; 3) да тужилац трпи штетне последице услед навода под 1) и 2). За разлику од претходног случаја, овде може бити важно и да ли је до дискриминације заиста дошло или је бар код тужиоца постојало уверење да је до дискриминације дошло. Да дискриминације није било, онда би се намера тужиоца да понуди доказе могла сматрати и шиканозним понашањем, а основ виктимизације, односно различитог понашања јер је тужилац намеравао да понуди доказ о дискриминаторском поступању, отпао би. Свакако, на тај начин не би била доведена у питање могућност да је тужени неоправдано различито поступао према тужиоцу, само би основ због кога је то радио био другачији.

Поступак у парницама за заштиту од дискриминације је хитан. Да би се спречила ненадокнадива штета, тужилац може тражити изрицање привремене мере.

5. Закључне напомене

Сва три антидискриминациона закона као посебан облик дискриминације издвајају и забрану позивања на одговорност – виктимизацију. Уношењем ове норме у законски текст законодавац је показао да следи европске трендове, како оне диктиране директивама Европске уније, тако и решењима из упоредног законодавства. Иако је законодавац обухватио широк круг активно процесно легитимисаних субјеката, стиче се утисак да није сагледао практичне проблеме који се могу појавити приликом примене прописа о виктимизацији. Недовољно јасни услови под којима се може тражити заштита од виктимизације, отварање претходног питања и прерасподела терета доказивања само су нека од подручја која се у пракси могу јавити као спорна. Из тих разлога, законодавац би убудуће требало да посвети више пажње овом облику дискриминације и прецизније и детаљније уреди ову област.

Литература

Developing Anti-Discrimination Law in Europe. (2014). Luxembourg: Publication Office of the European Union

Farkas, L. (2011). *How to Present a Discrimination Claim: Handbook on seeking remedies under the EU non-discrimination Directives.* Luxembourg: Publication Office of the European Union

Nežirović, G. (2012). *Postupci za zaštitu od diskriminacije*, Преузето: 22.9.2015. www.rs.cest.gov.ba

Петрушић, Н. Грубач, М. (2014). Узајамни однос поступка пред Повереником за заштиту равноправности и других антидискриминационих поступака. *Зборник радова Правног факултета у Нишу.* 66 (2014). 69–87

Петрушић, Н. Крстић, И. Маринковић, Т. (2014). *Коментар Закона о забрани дискриминације.* Београд: Правосудна академија

Судска грађанскоправна заштита од дискриминације. (2012). Београд: Повереник за заштиту равноправности

Hanušić, A. (2013). *Sudska zaštita od diskriminacije u Bosni i Hercegovini (Analiza zakonskih rješenja i prakse u svjetlu prvih predmeta u ovoj oblasti).* Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja

European Parliament resolution of 27 September 2007 on the application of Council directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin

Закон о забрани дискриминације, *Службени гласник РС*, Бр. 22. 2009

Закон о забрани дискриминације, *Службени гласник БиХ*, Бр. 59. 2009

Закон о заштити узбуњивача, *Службени гласник РС*. Бр. 128. 2014

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, *Службени гласник РС*. Бр. 33. 2006

Закон о равноправности полова, *Службени гласник РС*. Бр. 104. 2009

Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, Бр. 72. 2011, 49. 2013 – одлука

УС, 74. 2013 – одлука УС и 55. 2014

Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, Бр. 98. 2006

Council Directive 2000/78/EC establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation, Official Journal of the European Communities, L 303

Council Directive 2000/43/EC implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin, Official Journal of the European Communities, L 180

Anđelija Tasić, LL.B.

Teaching Assistant,

Faculty of Law, University of Niš

**PROHIBITION OF INVOKING LIABILITY IN ANTI-DISCRIMINATION
LEGISLATION: NATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS**

Summary

The adoption of systemic legislative acts in the field of anti-discrimination law has resulted in introducing definitions of new legal instruments which are significant for providing a more substantial protection not only to persons who were subjected to some form of discrimination but also to third parties who are involved in combating against discrimination and who contribute to this cause one way or another. With reference to the Directive EU 2000/43/EC and Directive 2000/78/EC, the Serbian Anti-Discrimination Act, the Gender Equality Act and the Act on the Prevention of Discrimination against Persons with Disabilities explicitly prescribe the prohibition of invoking liability. The ban refers to the persons or groups who are unjustifiably exposed to inadequate treatment (which is more excessive as compared to the treatment received by others), exclusively or predominantly on the grounds that they have sought or intend to seek protection against discrimination, or because they have provided or are about to provide evidence about discriminatory conduct. In this paper, the author first compares the legal solutions envisaged in the national legislation with the legal solutions in the comparative law. Thereupon, the author provides a critical analysis of the positive legislation for the purpose of exploring the potentials for improving the existing legal provisions.

Key words: *anti-discrimination lawsuits, prohibition of invoking liability, victimization.*